

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Lietuvių literatūros kritika	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: prof. dr. Gabija Bankauskaitė	Kauno fakulteto Kalbų, literatūros ir vertimo studijų institutas

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Individualiųjų studijų dalykas

Igyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė	4, 6 semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Lietuvių literatūros istoriografija, Teksto interpretacija III/V	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): –

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	135	48	87

Dalyko (modulio) tikslas		
Supažindinti studentus su lietuvių literatūros kritikos raida, jos ryšiais su literatūros mokslu, teorija ir istorija Lietuvoje bei užsienyje, atskleidžiant pagrindines kritikos kryptis ir mokyklą, analizuojant reikšmingus lietuvių kritikų tekstus ir skatinant reflektuoti šiuolaikines literatūros kritikos problemas.		
Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Paaiškins lietuvių literatūros kritikos raidą nuo XIX a. pabaigos iki XXI a. ir jos ryšį su kultūriniais, socialiniais bei ideologiniais kontekstais.	Paskaita, probleminis dėstymas, tekstų skaitymas ir analizė.	Aktyvumas paskaitų ir seminarų metu, seminarinių užduočių atlikimas ruošiantis seminarams, dalyvavimas diskusijose.
Atpažins pagrindines lietuvių literatūros kritikos kryptis, mokyklą ir reikšmingus autorius Lietuvoje bei išeivijoje.	Paskaita, seminaras, tekstų skaitymas ir analizė, diskusijos.	
Gebės analizuoti ir interpretuoti literatūros kritikų tekstus, taikydami literatūros teorijos ir sociokultūrinės analizės principus.	Seminaras, tekstų skaitymas ir analizė, atvejų analizė, problemų kėlimas ir sprendimas.	
Kritiškai vertins literatūros kritikos funkcijas ir jos pokyčius skirtingais istoriniais laikotarpiais.	Diskusijos, probleminis dėstymas, refleksija.	
Reflektuos šiuolaikinės literatūros kritikos vaidmenį žiniasklaidoje ir kultūros lauke, gebės savarankiškai formuluoti argumentuotus vertinimus.	Refleksija, diskusijos.	Egzaminas (kūrybinė užduotis, jos pristatymas ir refleksija).
<i>Dalykas gali būti laikomas eksterneu: seminarinių užduočių atsiskaitymas žodžiu, egzaminas raštu iš viso kurso.</i>		
<i>Dėl generatyvinių dirbtinio intelekto (DI) įrankių („ChatGPT“ ar kt.) naudojimo studijuojant dalyką (rengiant): jei kyla poreikis GDI panaudoti rengiant darbus raštu, privaloma su dėstytoja suderinti ir atitinkamai darbe deklaruoti, kitu atveju darbas nevertinamas.</i>		

	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiškų studijų laikas ir užduotys
--	----------------------------	---

Temos	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
1. Įvadas. Lietuvių literatūrinės kritikos susiformavimas ir modernėjimas: nuo tautinės misijos iki estetinės savivokos. Kritikos diskursas kaip ankstyvoji kultūros savigny prieš rusifikaciją („Aušra“, „Varpas“, V. Kudirka); kritika tarp tautinės misijos ir autonomijos (S. Kymantaitė-Čiurlionienė); kritikas – pranašas ar ankstyvasis avangardistas (J. A. Herbačiauskas)?	4		4				8	12	Pasiruošimas diskusijai. 1) Kritikos diskursas kaip tautinio atgimimo instrumentas. Perskaityti straipsnį iš „Aušros“ arba „Varpo“; pasirengti identifikuoti vertinimo kriterijus. Palyginti su Kymantaitės-Čiurlionienės kritika. 2) Kritikas kaip pranašas ar avangardistas. Paskaičius Herbačiausko tekstą, atsakyti į klausimus.
2. Modernėjimo trajektorijos tarpukario literatūros kritikoje: tarp estetinio humanizmo ir sociologinio literatūros vertinimo. Kritikos modernėjimo kriterijai (B. Sruogos, V. Mykolaičio-Putino). Kritika kaip skirtingų ideologijų tribūna (J. Keliuočio neokatalikiškoji ir K. Korsako sociokritika). Kritika kaip diskusija apie vertybes periodikoje („Židinys“, „Literatūros naujienos“, „Naujoji Romuva“).	6		6				12	20	Pasiruošimas diskusijai. 1) Kaip kaip estetinis vertinimas tampa refleksyvu, konceptualus, teorinis, o ne vien moralinis ar tautinis. Analizuoti Sruogos ir Mykolaičio-Putino tekstus. 2) Kaip tarpukario kultūros lauke susiformuoja ideologiškai diferencijuota kritika. Analizuoti Keliuočio, Korsako kritikos tekstus. 3) Kaip periodika formuoja kultūros modernėjimo naratyvą. Skaityti pasirinktus leidinius ir atsakyti į klausimus.
3. Lietuvių literatūros kritika XX a. II pusėje. Egzilio refleksijos ir kultūrinio tapatumo paieškos karo metu ir po karo: literatūros savistaba, kultūros tęstinumo strategija ar modernumo tiltas tarp Lietuvos ir Vakarų kultūros lauko (A. Landsbergis, kompanija ir žurnalas „Žvilgsniai“)? Ideologijos, prisitaikymo ir etinės refleksijos sankirtos literatūros kritikoje sovietmečiu. Literatūros kritikos linkmės išeivijoje: modernumo, kartų ir kultūrinio identiteto dialogas.	6		6				12	20	Pasiruošimas diskusijai. 1) Egzilio ir Lietuvos kritikos skirtumai karo metu. Pastudijuoti „Žvilgsnius“, DP stovyklų periodinius leidinius ir identifikuoti diasporos tapatybės kūrimo elementus. 2) Etikos ir prisitaikymo dilemos sovietmečiu. Analizuoti fragmentus iš sovietmečio kritikų tekstų. 3) Kritikos įtaka išeivijos kultūros identitetui. Analizuoti „Literatūros lankų“, „Aidų“ straipsnius, (Vaičiulaitis, Aistis, Nyka-Niliūnas); atpažinti kartų polemiką.

4. Literatūros kritika XX a. pab. – XXI a.: nuo spaudos iki socialinių tinklų. Medijų įvairovė ir kritikos formų pokyčiai. Kritiko vaidmuo ne tik vertinant, bet ir formuojant kultūrą. Naujausia literatūros kritika kaip kultūrinės savistabos instrumentas. Diskusijų dinamizmas ir internetinės kritikos poveikis literatūros refleksijai ir kultūros laukui (R. Vanagaitės, K. Sabaliauskaitės, S. Parulskio, G. Grušaitės, kt. atvejai).	8		8				16	24	Pasiruošimas diskusijai. 1) Kaip tradicinė spaudos kritika formavo literatūros kanoną ir kultūrinį autoritetą. Skaityti Tamošaičio, Kubiliaus ar Sprindytės tekstus ir atsakyti į klausimus. Kaip skaitmeninė kritika keičia literatūros lauko hierarchijas. Palyginti kritiką spaudoje, tinklaraščiuose ir socialiniuose tinkluose. 3) Atvejų analizė: kaip tampama vienu svarbiausių XXI a. lietuvių literatūros vardų, kaip tai keičia vietinės kritikos prioritetus.
Konsultacija		2					2		Parašyti kritikos įrašą tinklaraščiui ar socialiniam tinklui.
Egzaminas							2	11	
Iš viso	24	2	24				48	87	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai																						
Aktyvumas per paskaitas ir seminarus	10	Semestro metu	Balai 10 9 8 7 6 5 4–0	Kriterijai Aktyvus, nuolat įsitraukia į diskusijas, kelia klausimus, pateikia argumentus, iniciatyvus. Aktyvus, dažnai dalyvauja diskusijose, pateikia argumentuotus komentarus. Vidutiniškai aktyvus, retkarčiais įsitraukia į diskusijas ar užduotis. Vidutiniškai aktyvus, dalyvavimas minimalus, tik reti komentarai. Mėgsta pasyviai stebėti, nedaug prisideda prie diskusijų, atsakymai paviršutiniški. Menkas aktyvumas, labai retai dalyvauja, dažniausiai nereaguoja į klausimus ar užduotis. Neaktyvus, beveik visai nedalyvauja arba neatsako į užduotis.																					
Seminarinių užduočių atlikimas, pristatymas, dalyvavimas diskusijose	60	Semestro metu	Balai 10 9 8 7 6 5 4–0	Kriterijai Aiškiai įžvelgiamos kritikos reiškinių prasminės dominantes, suvokiamos koreliacijos, pagrindinių sąvokų prasmės suvokimas tikslus, mintys dėstomos aiškiai, nuosekliai, argumentuotai; geba analitiškai ir kritiškai mąstyti; nėra klaidų; aiškiai siejama su kultūriniu, literatūriniu, visuomeniniu ir istoriniu kontekstu. Aiškiai įžvelgiamos prasminės dominantes, sąvokos vartojamos tiksliai, mintys dėstomos nuosekliai ir argumentuotai, nėra esminių klaidų, aiškiai siejama su kontekstu. Prasminės dominantes įžvelgiamos, sąvokos dažniausiai vartojamos tiksliai, mintys nuosekliai, viena kita klaida, siejama su kontekstu. Prasminės dominantes tik iš dalies įžvelgiamos, mintys dėstomos nevisai nuosekliai, menkai siejama su kontekstu, yra klaidų. Analizuojamas paskiras reiškiny, trūksta esminių sąsajų su kontekstu, esama klaidų. Nesuvokiama problematika, nėra sąsajų su kontekstu, painiojamos kategorijos, nemažai klaidų. Atsakyta prastai, labai prastai arba neatsakyta į klausimą. Seminarinės užduotys atsiskaitomos žodžiu, dalyvaujant diskusijose. Esant poreikiui parengiamos pristatymo skaidrės arba užduotis atliekama ir pateikiama raštu.																					
Egzaminas	30	Sesija	Egzaminą (kūrybinė užduotis, refleksija, pristatymas) galima laikyti tik teigiamam bendram pažymiui atsiskaičius seminarus. <table><tr><th>Kriterijus</th><th>Aprašymas</th><th>Balai</th></tr><tr><td>Turinio gilumas</td><td>Gebėjimas atskleisti kūrinio idėjas, temas, kultūrinį kontekstą; analitinis mąstymas.</td><td>2.5</td></tr><tr><td>Kritinė įžvalga</td><td>Originalus požiūris, gebėjimas argumentuotai vertinti ir formuluoti poziciją.</td><td>1.5</td></tr><tr><td>Stiliaus savitumas</td><td>Aiškumas, įtaigumas, gebėjimas derinti kritikos ir kūrybos elementus.</td><td>1.5</td></tr><tr><td>Tinkamumas medijai</td><td>Tono, formato ir struktūros pritaikymas tinklaraščiui ar socialiniam tinklui.</td><td>2</td></tr><tr><td>Refleksija</td><td>Gebėjimas apmąstyti savo tekstą kaip šiuolaikinės kritikos pavyzdį.</td><td>1.5</td></tr><tr><td>Pristatymas</td><td>Aiškus ir argumentuotas darbo pristatymas.</td><td>1</td></tr></table>		Kriterijus	Aprašymas	Balai	Turinio gilumas	Gebėjimas atskleisti kūrinio idėjas, temas, kultūrinį kontekstą; analitinis mąstymas.	2.5	Kritinė įžvalga	Originalus požiūris, gebėjimas argumentuotai vertinti ir formuluoti poziciją.	1.5	Stiliaus savitumas	Aiškumas, įtaigumas, gebėjimas derinti kritikos ir kūrybos elementus.	1.5	Tinkamumas medijai	Tono, formato ir struktūros pritaikymas tinklaraščiui ar socialiniam tinklui.	2	Refleksija	Gebėjimas apmąstyti savo tekstą kaip šiuolaikinės kritikos pavyzdį.	1.5	Pristatymas	Aiškus ir argumentuotas darbo pristatymas.	1
Kriterijus	Aprašymas	Balai																							
Turinio gilumas	Gebėjimas atskleisti kūrinio idėjas, temas, kultūrinį kontekstą; analitinis mąstymas.	2.5																							
Kritinė įžvalga	Originalus požiūris, gebėjimas argumentuotai vertinti ir formuluoti poziciją.	1.5																							
Stiliaus savitumas	Aiškumas, įtaigumas, gebėjimas derinti kritikos ir kūrybos elementus.	1.5																							
Tinkamumas medijai	Tono, formato ir struktūros pritaikymas tinklaraščiui ar socialiniam tinklui.	2																							
Refleksija	Gebėjimas apmąstyti savo tekstą kaip šiuolaikinės kritikos pavyzdį.	1.5																							
Pristatymas	Aiškus ir argumentuotas darbo pristatymas.	1																							

Autorius (-iai)	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidimo vieta ir leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
Baliutytė E.	2002	<i>Laiko įkaitė ir partnerė: lietuvių literatūros kritika, 1945–2000.</i>		Vilnius: LLTI.
Bankauskaitė-Sereikienė G.	2007	<i>Balys Sruoga – tarp tradicijos ir modernumo.</i>	P. 17–100.	Vilnius: VU leidykla. https://kolekcijos.biblioteka.vu.lt/system/files/repository/71/c4/5a/VUB01_000348629.pdf
Daujotytė V.	2007	<i>Lietuvių literatūros kritika.</i>		Vilnius: VUL.
Viliūnas G.	2003	Literatūros mokslas ir kritika.	<i>Naujausioji lietuvių literatūra: (1988–2002), p. 364–391.</i>	Vilnius: „Alma littera“.
Žmuida E.	2010	Literatūros kritika.	<i>Lietuvių literatūros istorija: XX a. pirmoji pusė, p. 295–315.</i>	Vilnius: LLTI.
Papildoma literatūra				
Bankauskaitė, G.	2025	Thomas Stearnsas Eliotas, skaitytas Algirdo Landsbergio.	<i>OIKOS: lietuvių migracijos ir diasporos studijos</i> , 1 (39), p. 107–119.	https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:246090663/datastreams/MAIN/content
Bankauskaitė-Sereikienė G., Naujokienė G.	2017	Literatūros matymas Juozo Keliuočio kritikos tekstuose.	<i>Žmogus kalbos erdvėje</i> , Nr. 9, 21–33.	https://etalpykla.lituanistika.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04-2017-1551883455123/
Bankauskaitė-Sereikienė G., Petrauskaitė, E.	2013	Populiarusis leidinys <i>Vapsva</i> (1928–1932): ironiškoji literatūros, kultūros, visuomenės kritika.	<i>Žmogus kalbos erdvėje</i> . 7, p. 593–601.	https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04-2013-1478551318182/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content
Bradūnas, K.	2017	<i>Kertinė paraštė: kritikos ir kultūrinės publicistikos rinktinė.</i>		Vilnius: LLTI.
Čičelis, R.	2023	<i>Alternatyva. Literatūros kritika.</i>		„Versus“.
Čiurlionienė-Kymantaitė, S.	2016	<i>Tautos auklėjimo mintys: Kultūros kritika, publicistika, viešos paskaitos, pokalbiai.</i>		Vilnius: LLTI.
Daugirdaitė, S.	2008	Lietuviškosios feministinės kritikos pradžia.	<i>Lyčių studijos ir tyrimai</i> 5, 108–115.	http://www.su.lt/bylos/mokslo_leidini/lyciu_studijos/2008_5/daugirdaite.pdf
Gražytė-Maziliauskienė, I.	2004	<i>Idėjų inventoriūs: literatūros kritika.</i>		Vilnius: LLTI.
Herbačiauskas, J. A.	1992	<i>Erškėčių vainikas: Proza, esė, kritika.</i>		Vilnius: „Vaga“.
Jasaitis, J.	2007	<i>Lietuvių rašytojai apie kūrybą.</i>		Kaunas [i.e. Vilnius]: VUL.
Jurgutienė, A.	1999	<i>Naujasis romantizmas – iš pasiilgimo.</i>		Vilnius: LLTI.
Karmalavičius, R.	1998	Akistata su universaliaisiais Vakaraais; Post scriptum.	<i>Kn.: Literatūros lankai, 1952–1959: neperiodinis poezijos, prozos ir kritikos</i>	Vilnius: LLTI.
Kelertienė, V.	2006	<i>Kita vertus...: straipsniai apie lietuvių literatūrą.</i>		Vilnius: „Baltų lankų“ leidyba.
Keliuotis, J.	1997	<i>Meno tragizmas.</i>		Vilnius: LRSL.
Kmita, R.	2019	Rašytojų laikysenos sovietmečiu.	<i>Kn.: Sovietmečio lietuvių literatūra: reiškiniai ir sąvokos, p. 429–441.</i>	Vilnius: LLTI.
Kuizininė, D.	2003	<i>Lietuvių literatūrinis gyvenimas Vakarų Europoje 1945–1950.</i>		Vilnius: „Versus aureus“.

Kulbokas, V.	1982	<i>Lietuvių literatūrinė kritika tremtyje.</i>		Roma. http://www.prodeotpatia.lt/files/pdf/KULBOKAS-lietuviu-literaturine-kritika-tremtyje.pdf
Landsbergis, A.	2024	<i>Kritika, jungianti pasaulius: Rinktinė.</i>		Vilnius: „Aukso žuvis“.
Martinkus, V.	2010	<i>Estetinė literatūros gyvybė: aksiologinis šiuolaikinės lietuvių prozos spektras.</i>		Vilnius: VPU leidykla.
Mykolaitis-Putinas, V.	1984	<i>Literatūros vertybių ieškant.</i>		Vilnius: „Vaga“.
Mockūnas, L. (sud.)	1989	<i>Egzodo literatūros atšvaitai: išeivių literatūros kritika, 1946–1987.</i>		Vilnius: „Vaga“.
Nyka-Niliūnas, A.	1996	<i>Temos ir variacijos.</i>		Vilnius: „Baltos
Šidlauskas, M.	2023	<i>Kairiarankio kentauro pėdomis: literatūros kritika, eseistika, pasisakymai.</i>		Vilnius: LLTI.
Vaičiulaitis, A.	1992	<i>Knygos ir žmonės.</i>		Vilnius.
	2003	<i>Juozas Keliuotis ir literatūros dinamikos problemos.</i>		Vilnius: LLTI.
	2014	<i>Žvilgsniai: 1946–1948.</i>		Vilnius: LLTI.
		<i>Židinys, Naujoji Romuva, Literatūros naujienos, Naujoji vaidilutė, Metmenys.</i>		www.epaveldas.lt